

Deseti brat.

Leži polje ravnó, leží,
 Kraj njega kočá mi stojí;
 V njej stariši stanujejo,
 Devet sinov vzgojujejo,
 Devet jih je, še vsi živí,
 Deseti zdaj se jim rodí.
 Ta ima komaj sedem let,
 Že mora iti v daljni svet:
 Solzán koraka čez poljé,
 Ostali se za njim solzé.

Ko šestkrat sedem let miní,
 Kraj polja hiš devet stoji. —
 Po zemlji se prostira mrak,
 Berač namerja v vás korak;
 Strmeč obstane pred vasjó
 In gleda in majè z glavó.
 Pa pride mimo kmet s poljá,
 In brž berač povpraša ga:
 »Tako vas vprašam, to vam dem,
 Kaj toli hiš je v kraju tem?«
 In mož mu pravi, govórí:
 »Glej, bratov tu devet živí;
 Dovolj imajo vsi blagá,
 Dovolj sinóv, dovolj hčérá;
 Devet jih je obdaril Bog,
 Deseti se potiče vkrog,
 Zato, ker je deseti bil,
 Ko starišem se je rodil.«

Berač pred prvo hišo gré
 In prosi, naj ga prenočé;
 Pa gospodar mu govórí,
 Da ima sam dovolj ljudij.

Berač pred drugo vežo gré
 In prosi, naj ga prenočé;
 Pa gospodar mu brž velí,
 Da ne, ker zetje so prišli.
 Berač povpraša še drugod,
 Pa kaj velijo mu povsod?
 Naj dalje do soseda gré,
 Mordá ga ondu prenočé. —

Neskrben sèn objema vás,
 V temò berač ječí na glas,
 Pod milim nebom sam leží,
 Nebeškim zvezdam govórí:
 »Oj, zvezde, ali kterikrat
 Prenočil ni še brata brat?
 Nocoj pri svojcih sem domá,
 A nihče brata ne pozná;
 In kadar grem na daljno pot,
 Nihče ne dé: Ostani tod!
 Oj, zvezde, ali kterikrat
 Tako sprejel je brata brat?«
 Pa zvezdice nato molčé,
 Migljajo le in se blesté.
 Berač še toži, še ječí,
 Pa sèn ga zmaga, in zaspí...

Iz dalje plove črn oblak,
 Razrašča se in širi v zrak
 In zdaj nad vás priplul je že —
 Gorjé ti, mirna vás, gorjé!
 Glej, blisek švigne, zagrmí,
 V plamenu hipno vás stóji.
 Nastane vrišč in krik in hrup
 In jok in stok, povsod obup.

Cuj, že zbobneva tram na tram,
In že zgrmeva hram na hram.
Pomoči ni, rešitve ni,
Le jedna hiša še stoji;
Ob njej se vije dim plamteč,
In ogenj šviga v njem rudeč,
Pred njo pa mati se ihtí:
»Rešite speče dete mi!«

Kot blisek skoči v dim nekdo,
Prinese dete ven živó,
In materi ga dá v roké,
Pa govori besede té:

»Le pomni, pomni, mali moj,
Desetnik je rešitelj tvoj;
Ni oče tvoj me v hišo vzel,
Iznani strije sem te otel.«

Izreksi to, izgine v noč,
Ljudje strmé, za tujcem zroč.

In selo spet postavijo,
»Družinska Vas« mu pravijo,
A nikdar več se od takrat
Povrnil ni deseti brat. —

A. H.

Brata.

(Novela. — Spisal A. Funtek.)

(Dalje.)

VI.

Luč je dogorela na mizi; le včasih se je dvignil plamen, kakor bi zbiral poslednje moči, predno ugasne. Staremu Petru se je zadremalo pri mizi, ali hipno se vzdrami, ko stopita brata čez prag.

»Ali jej je huje?« šepne kovač.

Peter vzdihne.

»Vedno jednako«, reče ravno tako tiho. »Da veš, mirno leži sedaj, tako mirno, kakor bi hotela ugasniti. O, kaj bo, Gregor, kaj bo!«

Zdravnik je v tem stopil k postelji in se nagnil čez bolnico. Prijel jo je za roko, a bolnica se ni vzdramila; poslušal je utripajočo žilo, poslušal sapo: težka je bila, grgrajoča. Zmajal je z glavo in preiskaval dalje. Kovač gleda mračen vsako njegovo gibanje; mogočne prsi se mu dvigajo kakor v silnem viharju; Peter podpira brado in gleda topo na tla. Do smrti truden je stari mož: v možganih ni nobene jasne misli več — taka noč, toli huda noč!...

Zdravnik zapusti bolnico in se z resnim obrazom obrne proti bratu.

»Idi z mano«, reče z glasom, ki ne trpi nobenega ugovora.

»In hitro! Vendar stoj! Ostani tu; vrnem se skoro —«

Kovač pa vstane molče in stopi ž njim iz hiše. Samega ne pusti iti; kdo vé, če bi se vrnil in poleg tega — tu notri čuti, da bi ga zadušilo. Ven mora, na sveži zrak. In vprašati mora brata, kaj misli... O, videl je, kako se mu je stemnilo lice, kako je poslušal in znova poslušal, pa majal z glavo — zdelo se mu je, kakor bi kdo z mečem vrtal po njegovem srcu! Če je zamujeno — potem — ne, zamujeno še ni; biti ne sme — —

»Tu bi bil malone prišel prepozno«, povzame zdravnik zunaj, in kovač strahoma preži na vsako besedo; »dva — tri dni bi ne bilo živelo dekle — za Boga, kaj pa ti je, Gregor?«

Vse je zaječalo v močnem možu; zvižgajoč glas se je izvil njegovim prsim, in zgrudil bi se bil, da ga ni prestregel zdravnik. Ali le za jeden hip je slonel na bratu, potem mu mine slabost; krčevito prime Valentina za roko in reče